

Валентин Шевчук
(Львів)

ІДЕОЛОГІЯ ВИХОВАННЯ ОСОБИСТОСТІ В АДВЕНТИЗМІ ЗА ДОБИ ДРУГОЇ РЕЧІ ПОСПОЛИТОЇ

Церква адвентистів сьомого дня у сучасному протестантському світі є однією з провідних в області місіонерської і соціальної діяльності, завдячуючи в основному своїм особливостям адміністративного устрою та ідеологічним методам, спрямованим на виховання всебічно розвинутої та гармонійної особистості.

Насамперед, адвентисти сьомого дня, як сьогодні, так і в добу Другої Речі Посполитої організаційно підпорядковувались центральному керівному органу – Генеральній Конференції, який перебував у м. Вашингтоні. Усі її структурні підрозділи й адміністративні об'єднання, починаючи від громад і завершуючи відділеннями перебували в єдиному духовно-ідеологічному просторі, що дозволяло керівництву крок за кроком плано-мірно втілювати принципи і вчення церкви у життя прихожан. Починаючи від 1921 року адвентистські громади Польщі, зокрема і Східної Галичини та Волині, організаційно були об'єднані в один Польський союз, у складі якого перебували чотири об'єднання громад, при тому Польський союз у свою чергу був у підпорядкуванні Північно-Європейського відділення з центром у м. Лондоні [1, с. 6].

Релігійно-ідеологічна концепція адвентистів була сформована у 28 доктринах, які увібрали в себе духовні цінності їх вчення і рекомендувалися до виконання усім прихожанам. В журналі «Церковний вісник» за 1935 рік у статті «Значення юнацького гуртка волонтерів», який призначався для українських громад Другої Речі Посполитої, виховання особистості передбачалося за такими чотирма напрямками: духовне виховання, інтелектуальне виховання, фізичний розвиток, практична місіонерська і добродійна діяльність [2, с. 70].

Духовне виховання передбачало «глибоке пізнання Бога і краще розуміння плану спасіння людства, зростання у пізнанні істини, виховання в собі християнського характеру і обов'язок вести чисте і моральне життя, дотримуючись усіх заповідей Божих. Виховання інтелектуальне апелювало до розуму особистості, адже «Божа людина має постійно вчитися і бути мудрою». Цей напрям виховання спонукав до здобуття освіти в області мистецтва та риторики. До фізичного розвитку належало знайомство з основами гігієни і принципами утримання, заборону паління і відмовою від вживання алкогольних напоїв. Молодь закликали до більшого знайомства і контакту з природою з метою розвитку фізичних сил. І, нарешті, від членів церкви очікувалася активна місіонерська участь та надання допомоги бідним і хворим.

На рівні кожної громади були створені структурні підрозділи, так названі «відділи», діяльність яких була спрямована на виховання особистості і досягнення вище згаданих духовно-моральних засад. Серед них відомі: «Дитячий відділ», «Молодіжний», «Суботня школа», «Тавіта», «Здоров'я», «Дияконат», «Сімейний відділ», «Освіта», кожен з яких мав на меті досягнення душі і розуму людини відповідно від напрямку і області своєї діяльності.

На шпальтах церковної періодики, яка була потужним знаряддям ідеологічного виховання, кожному відділові відводилося місце для друку своєї інформації. Починаючи з 1921 року для громад АСД друкувалися такі квартальники, як: «Lekcje Biblijne», «Stróż Syonu», півторамісячник «Znaki Czasu», «Głos Prawdy», «Radosna wieść» [3, с. 238].

Проте найпопулярнішим і повчальним для адвентистських прихожан став часопис «Sługa Zbogu», перший номер якого вийшов у січні 1928 року і містив 16 сторінок. Керівник польського об'єднання Теодор Вілл у зверненні до читачів зазначив, що часопис має служити: членам церкви, керівникам відділів, зовнішній місії, молоді та приятелям та має бути цікавим, повчальним і практичним з оглядом на різні точки зору [4, с. 1].

Серед тем, які висвітлювалися у часописі, були такі рубрики, як: «Служба і жертва», «Родина і дім», «Виховання і молодь», «Внутрішня місія», «Суботня школа» та інші. Рубрика «Служба і жертва» в основному була присвячена навчанню лідерів

громад – дияконів і пресвітерів, а рубрика «Суботня школа» забезпечувала членів церкви і вчителів біблійними уроками та методичними розробками. Рубрика «Внутрішня місія» в основному спрямовувала віруючих на різноманітні місіонерські ініціативи з метою розширення їх духовного впливу на оточуючих [5, с. 5].

Наступним важливим ідеологічним засобом виховання особистості була адвентистська освіта, яка поділялася на два основні напрямки – навчання духовних працівників (культових служителів, книгонош) та рядових членів церкви (пресвітерів, дияконів, молоді та дітей). Культові служителі здобували освіту у спеціально створеній теологічній школі – «Огніско», яка була розташована на території Сілезії, а колполтери (книгоноші) отримували освіту на тижневих курсах, які відбувались двічі на рік у містах Луцьк та Львів і селі Пожарки на Волині.

Освіта адвентистів була зосереджена переважно на життєвому прагматизмі і мала відтінок культового забарвлення, як про це сказав у рубриці «Школа» Гурман Руді: «Освіта – магічне слово для кожної амбітної молодої людини. А вища освіта, без огляду на значення, які надаються цьому терміну, спонукає до надзвичайних зусиль. Правда вища освіта саме там, де є Найвищий (Бог), який доводить до повного розвитку найбільші здібності, які подарував людській істоті. У цій освіті немає таємничості та відірваності. Це практичне виховання характеру, а також розвиток духовних, фізичних та інтелектуальних здібностей» [6, с. 10].

Для рядових членів церкви основним джерелом теологічних знань стали уроки суботньої школи, які щоквартально розроблялися та розділяли на вікові категорії [7, с. 11]. У тих громадах, де було багато дітей, діяли недільні школи, спеціально для яких розроблено уроки релігії, які були видані адвентистським видавництвом «Поліглот» під назвою «Біблійні лекції Старого Заповіту». Рекламу підручника було розміщено у журналі «Слуга збору», де коротко подано зміст та вартість підручника. Це видання було призначене для навчання дітей і молоді. Воно містило історію Старого Заповіту у формі запитань та відповідей. Видання мало 523 сторінки, 32 ілюстрації і було випущене у тканій оправі [8, с. 16]. Оціночні результати адвентистських недільних уроків, за вимогами міжвоєнної польської освітньої системи, вносилися у державний шкільний атестат.

Рубрика «Суботня школа» у журналі «Слуга збору» надавала поради вчителям суботніх уроків. Друкувалися найкращі методики доступного викладання уроків. Щотижневе вчительське зібрання було обов'язковою умовою успішного проведення суботнього уроку. До того ж кожен учень суботньої школи повинен був брати активну участь в обговоренні уроку. Класи склалися з 6–8 учнів, в яких навчали втілювати теоретичні знання на практиці [9, с. 4].

За даними статистики Польського уніону на території II Речі Посполитої налічувалося 225 суботніх шкіл, в яких навчалось 3619 учнів, дорослих і дітей [10, с. 16]. Отже, серед потужних ідеологічних чинників, які впливали на становлення і розвиток прихожанина адвентистської церкви, велику роль відіграли різноманітні освітянські програми як для дорослих, так і для дітей.

Одним із важливих ідеологічних виховних методів особистості в адвентистській організаційній структурі була активна соціальна діяльність і обов'язкове створення при кожній громаді так званого відділу «Тавита», котрий отримав свою назву від імені новозавітньої героїні благодійниці Тавити. Члени відділу «Тавита» мали на меті надавати допомогу тим людям, які перебували в особливо тяжкому матеріальному становищі. Працівники відділу «Тавити» збирали кошти для бідних та ремонтували одяг, який приносили члени церкви, щоб згодом віддати його нужденним [11, с. 14].

З метою заохотити членів церкви до благодійництва, у громадах регулярно проводилися урочисті богослужіння, присвячені відділу «Тавита», на яких розказувалися історії про успішну допомогу бідним людям. Також обов'язково влаштовувався ярмарок різних речей, які виготовлялися руками тавитянок. Зароблені у такий спосіб кошти скеровувались на потреби бідних.

Цікавим із життя громад адвентистів сьомого дня у міжвоєнний період був той факт, що вони регулярно, раз у квартал звітували про результати своєї благодійної роботи, відповідаючи на два запитання: скільки разів потребуючим була надана допомога і яку кількість одяжі було їм подаровано. З огляду на це не видається дивним, що на звітно-виборних з'їздах об'єднань чи Польського союзу громад наводилися точні дані про кількість наданих благодійних послуг. Так, наприклад, 8 вересня 1936 року на п'ятому з'їзді польського союзу у Варшаві

керівник союзу Вільям Чембор звітував про те, що за чотири роки 3330 членів адвентистів у Польщі 65281 раз надали допомогу ближньому, а також послужили 49704 особам, які потребували домашнього лікування, причому добровільно і безоплатно [12, с. 82]. Отже, у міжвоєнний період соціальна робота церкви Адвентистів сьомого дня мала широке коло інтересів, незважаючи на певні законодавчі акти, що обмежували її діяльність.

Крім того, церква адвентистів у Польщі брала фінансову участь у міжнародних адвентистських проектах, які здійснювалися в африканських країнах, таких як Нігерія та Ефіопія. Для цього один раз на рік друкувалися журнали, в яких описувалася місіонерсько-просвітницька діяльність церкви АСД за кордоном і кошти, отримані від продажу цих благодійних журналів, спрямовувалися на розвиток відсталих народів Африки. Продаж журналів здійснювався членами церкви під час спеціально відведеного тижня, який називався «жнивно-подячним». Ціна журналів була доступною, у межах однієї злотувки [13, с. 2–4].

Отже, міжнародна благодійна діяльність як різновид соціального служіння була одним із ідеологічних інструментів для виховання інтернаціонального духу прихожан церкви адвентистів і розвитку солідарності у міжнародній спільноті.

Відомо, що у списку доктрин Адвентистів сьомого дня міститься пункт щодо дбайливого ставлення до власного тіла як до храму Божого та наводиться перелік біблійних вимог, пов'язаних із харчуванням та особистою гігієною. Беручи до уваги так звані «санітарні закони», адвентисти вважали своїм обов'язком пропагувати здоровий спосіб життя як один із важливих напрямків соціального служіння суспільству.

Враховуючи наслідки Першої світової війни та незаповнену соціальну нішу в області охорони здоров'я, ідеї здорового способу життя церкви АСД швидко прижилися та набули авторитету серед простого населення, оскільки їх виконання на практиці доводило їхню дієвість та безпечність. З огляду на ці обставини керівництво церкви почало приділяти велику увагу соціальному служінню, яке виражалось у виділенні коштів на навчання медичних працівників та надання ліків потребуючому населенню. Наприклад, у бланках звітності за місіонерську діяльність члени церкви раз на квартал мали дати відповідь на два запитання:

яка кількість наданих порад та осіб була зафіксована за останній квартал [14, с. 10].

Подібні звіти спонукали членів церкви до активної соціальної діяльності та підвищення рівня своєї освіти в області здорового способу життя. Кожен член церкви у випадку необхідності повинен був володіти практикою надання людині першої невідкладної допомоги та бути обізнаним з вимогами догляду за хворими. Для пасторів ставилися більші вимоги, зокрема їм рекомендувалося бути знайомими з народними методами лікування основних захворювань, процедурами гідротерапії, масажу та іридодіагностику (діагностика хвороби по райдужці ока).

Отже, структурно-організаційна особливість адвентистської церкви та її цілеспрямована ідеологічна діяльність сприяли самотвердженню адвентистів у їхніх релігійних переконаннях, заклала духовно-інтелектуальну основу для місіонерської і соціальної діяльності, допомогла знайти свою нішу для служіння суспільству. Освіта і друковане слово відіграли свою роль у становленні і розвитку гармонійної особистості, а участь у соціальних міжнародних програмах розширила релігійний світогляд від вузько конфесійного до широкого розуміння глобальних проблем людства.

Література

1. *Kwieciński S.* Historia ruchu adwentowego w Polsce / S. Kwieciński // *Sługa Zboru*. 1938. № 4. S. 12.
2. *Веселов А.* Значение юношеского кружка волонтеров / А. Веселов // *Церковный вестник*. 1935. № 9. С. 72.
3. *Lyko Z.* Sytuacja prawna Kościoła Adwentystycznego w Polsce Miedzy wojennej 1918–1939 / Z. Lyko. Warszawa, 1979.
4. *Will T.* Drodzy Czytelnicy- Pokój Wam Boży na powitanie! / T. Will // *Sługa Zboru*. 1928. № 1. S. 16.
5. *Cunitz R.* Szkoła Sabatnia / R. Cunitz // *Sługa Zboru*. 1928. № 4. S. 20.
6. *Rudy H.* Ognisko młodzieży “Adwent” / H. Rudy // *Sługa zboru*. 1928. № 1. S. 16.
7. *Czembor W.* Codzienne uczenie sięlekcji Szkoły Sobotniej / W. Czembor // *Sługa zboru*. 1931. № 8. S. 16.
8. *Kwieciński S.* Lekcje Biblijne Starego Testamentu / S. Kwieciński // *Sługa zboru*. 1934. № 11. S. 16.

9. Klut E. Zebranie nauczycielskie / E. Klut // Sługa zboru. 1928. № 2. S. 32.
10. Kwieciński S. Sprawozdanie szkoły sobotniej w Polsce / S. Kwieciński // Sługa zboru. – 1932. – № 2. – S. 16.
11. Czembor R. Sprawozdanie z uroczystości Tabity w Warszawie / R. Czembor // Sługa Zboru. 1939. № 4. S. 16.
12. Lyko Z. Sytuacja prawna Kościoła Adventystycznego w Polsce Międzywojennej 1918–1939 / Z. Lyko. Warszawa, 1979.
13. Lindsay S. Jedyna biała kobieta wśród 100.000 tubylców / S. Lindsay // Sługa Zboru. 1932. № 3. S. 8.
14. Wasidłow M. Sprawozdanie kwartalne / M. Wasidłow // Sługa zboru. 1932. № 2. S. 16.

Summary

Shevchuk V. Ideology of personality upbringing in Adventism in the Second Rzecz Pospolita

The article is devoted to the theme of ideological education of the person in the Church of the Adventists of the seventh day in the II Rzeczpospolita. On the basis of Polish archival sources, the main ideological toolkit used by the Church Adventist organization was used to educate and formulate the basic Christian principles of a believer, which reflected the ideological concepts of the Polish Adventists from 1919 to 1939.